

Az ukrán diaszpóra hatása

A jelenkori ukrán diaszpóra, a zsidóhoz, kínaihoz vagy örményhez hasonlóan a világ minden országában megtalálható, és jelentős mértékben befolyásolhatja az ukrán állam integrációját a globális világhoz és az ország versenyképességének javulását az új világrendben. Az ukrán diaszpóra nem egy statikus jelenség, hanem élő szervezet, amely érzékeli a hatásokat és a változásokat, amelyek egy sor gazdasági, politikai és kulturális tényező következményeként lépnek fel. Az ukrán diaszpóra része a világban élő nemzeti kisebbségeknek és a migrációs mozaiknak, a csak rá jellemző belső ellentmondásokkal, a különböző migrációs hullámok közötti konfliktusokkal, transzformációs és asszimilációs folyamatokkal.

A közelmúltig három ukrán kivándorlási hullámról beszélhetünk:

Az első, gazdasági indíttatású migrációs hullám a XIX. század 70-es éveitől az első világháború kitöréséig tartott.

A második, gazdasági-politikai migrációs hullám a két világháború közti időszakra (1917-1939) esett.

A harmadik, politikai migráció a második világháború idején és közvetlenül a háború után zajlott le.

A **negyedik** hullám a XX. század 90-es éveire esett. Az ukránok új kivándorlási hulláma kimondottan a munkakeresést szolgálta, és lassan emigrációba torkollott. A legújabbkori gazdasági migráció és emigráció ellentmondásossága abban rejlik, hogy az ukrán kivándorlás első hulláma időben az államiság elvesztéséhez, ez utóbbié pedig az államiság visszaszerzéséhez kötődik. Az első három kivándorlási hullám nélkül ma talán már nem is beszélhetnénk Ukrajnáról, mint független államról. Az emigránsoknak ez a mozgalma teljesítette legfontosabb feladatát – kiharcolta Ukrajna függetlenségét. A száz évvel ezelőtti emigránsok többsége alacsonyan képzett ember volt, és új lakóhelyén elsősorban nehéz fizikai munkával kereste a kenyerét. A mostaniak többsége azonban jól képzett szakember, illetve diplomás. A mostaniak túlnyomó része jó szakemberként kapcsolódhatna be a fejlett országok életének vérkeringésébe, de a jól képzett ukránok többsége most is kénytelen rosszul fizető, szakértelmet nem igénylő munkával biztosítani családjá megélhetését. Egy ukrán külföldi keresményéből egy egész család – 3-4 ember – él Ukrajnában.

A külföldi ukrán munkavállalók számlájára írandó legnagyobb érdem, hogy jelentős pénzeszegek áramlanak Ukrajnába (évente 19 milliárd euró), azaz a nemzeti össztermék 18%.

A munkavállalói migrációt nevezhetjük „körkörös” migrációnak is, hiszen 80% szeretne hazatérni, 70%-nak Ukrajnában maradt a családja, ezért elsődleges céljuk pénzt keresni, lakást vásárolni odahaza, fizetni a gyerekek oktatását, és saját vállalkozásba kezdeni.

A legtöbben a nyugat-ukrajnai falvakból keltek útra, mert ezen a tájon másfélszer akkora munkanélküliség, mint a városokban. A negyedik hullámban 4,5- 6 millió ember hagyta el Ukrajnát, amit az is bizonyít, hogy a lakosság lélekszáma 52 millióról 46 millióra csökkent. Nyugat-Európában 2 millió, Oroszországban 1,5 millió, Kelet-Európában 1 millió, az Egyesült Államokban és Kanadában 500 ezer, Latin-Amerikában 30 – 50 ezer ukrán dolgozik. A negyedik hullám kivándorlói több csoportra oszthatók:

1. Azok, akik a 90-es években hagyták el Ukrajnát, és felvették új hazájuk állampolgárságát, de nem szakították meg kapcsolataikat Ukrajnával. Ez a csoport gyorsan integrálódott a befogadó ország társadalmába. A legmagasabb képzettséggel

rendelkezők beolvadtak a régi emigrációba (ha volt ilyen a befogadó országban), vagy pedig létrehozták saját ukrán szervezeteiket.

2. A negyedik hullám legnépesebb része, akik megőrizték állampolgárságukat és szeretnék hazatérni. Világot láttak, megszabadultak a „homo sovieticus” érzésétől és megtanultak napi 10-16 órát dolgozni. Hazatérve magukkal viszik az új munkakultúrát, becsületes és megfeszített munkájukkal példát mutatnak a környezetüknek, s ez által mintegy csiszolókorongjává válnak az új Ukrajnának.

3. Az értelmiségi munkavállalók azok, akik szerződéssel dolgoznak az egyetemeken, cégeknél és kutatóintézetekben. Néhány évnyi külföldi munka után, némileg feledve ugyan anyanyelvüket, de új intellektuális poggyással és új műszaki ismeretekkel térnek haza Ukrajnába. A negyedik hullám pozitív hatást gyakorol a régi határon túli ukrán közösségekre, hatékonyan fékezi az asszimilálódási folyamatot. Természetesen egy ilyen népes (a harmadik hullámnál húszszor nagyobb) és „minőségi” (ha csak az iskolázottságot vesszük figyelembe) csoportokat vétek lenne nem integrálni a diaszpórába.

Mára az Európai Unióban kedvezőek a feltételek ahhoz, hogy kialakuljon a diaszpórák világos ágazati tagoltsága. Az ukrán diaszpóra jelen pillanatban a következőképpen tagolható:

- I. Szervezeti – UVK (1967) és UEK (1949). E szervezetek jellemzője a demokratizmus, kollektívizmus és a közös erőfeszítések összehangolása.
- II. Intézményrendszeri – színházak, iskolák, felsőoktatási intézmények, kulturális és dokumentációs központok, templomok, népművészeti tárgyakat előállító vállalkozások.
- III. Globális – a diaszpóra kommunikációs rendszerei (Internet, tv, rádió, nyomtatott (kétnyelvű) kiadványok). Az ukrán közösségek intézményrendszerének fejlődése növeli az ukrán diaszpóra befolyását a befogadó ország politikai döntéseire. Az aktív politikai tevékenységre és az ukrán diaszpóra befolyására szolgálnak példát az ún. narancsos forradalom külföldi fogadtatása, vagy az 1932-33-as ukrajnai éhínség elismerése számos országban. Az ukránság érdekeinek képviselése hagyományosan jellemző vonása az Európai Unió országaiban élő ukrán közösségeknek. Tekintettel arra, hogy az euroatlanti integráció egyik legszigorúbb követelménye a társadalom demokratizálása, az ukrán diaszpóra képviselői által elsajátított európai gyakorlat pozitív hatással van az ukrajnai demokrácia megerősödésére, arra, hogy az ország megfeleljen az EU értékeinek és követelményrendszerének.

Ukrajna és az EU együttműködésének fejlődését jótékonyan segíti az ukrán diaszpóra gazdasági ereje. A határon túli ukrán közösségek vállalkozói gazdasági tevékenységük révén elősegítik történelmi hazájuk integrációját a nemzetközi kereskedelembe, közvetítő szerepet játszanak Ukrajna és a befogadó ország vállalatai között. Ukrajna és a diaszpóra gazdasági kapcsolatainak élénkülése fokozza az ország vonzerejét a beruházások tekintetében, elősegíti az elszámolási rendszer, a banki átutalások és a bankrendszer fejlődését. A negyedik hullámhoz tartozók egy része (egyelőre nem túl nagy) már nem szegény munkavállaló, hanem saját vállalkozással rendelkező személy, aki szeretné az ukrán gazdaságba fektetni külföldön szerzett jövedelmét. Ukrajna és az EU közötti közvetítőként a diaszpóra a legnagyobb sikereket kulturális téren érte el. A fesztiválok, ukrán kulturális napok, a diaszpóra közreműködésével létrejött közös kulturális termékek jelzik Ukrajna és az EU közötti civil kapcsolatokat. Nagyon fontos, hogy az újjászülető ukrán állam hatékonyan használja a diaszpóra által felhalmozott hatalmas ismeretanyagot. Az Ukránok

Európai Kongresszusa és az Ukránok Világkongresszusa a maga részéről hatékonyan kiveszi a részét Ukrajna és a diaszpóra közötti kapcsolatok stratégiájának kidolgozásából. Többek között előkészítik az ukrán kormány és a világkongresszus közös nyilatkozatait. Közös, nemzetközi konferenciákat szerveznek, mint pl. A diaszpóra, mint az ukrán államiság nemzetközi elismerésének eszköze 2006 - 2008 címmel megrendezett tanácskozás. Ezt a rendezvényt az UEK a Lvovi Műszaki Egyetem Nemzetközi, Kulturális és Külkapcsolati Intézetével közösen szervezte. Az elfogadott döntéseket arra alapozták, hogy a diaszpóra lényegi befolyásoló tényezője az ukrainai államalkotási folyamatnak, hatékony politikai, gazdasági és kulturális befolyással van a befogadó ország életére, és természetesen ezzel hozzájárul az Ukrajnáról kialakított pozitív ország-képhez.

Hartyányi Jaroslava